ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 23ης Οκτωβρίου 2001 *

Στην υπόθεση T-155/99,

Dieckmann & Hansen GmbH, με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον H.-J. Rabe, avocat, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα-ενάγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους M. Niejahr και G. Berscheid, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής-εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο, αφενός, αίτημα περί ακυρώσεως της αποφάσεως 1999/244/ΕΚ της Επιτροπής, της 26ης Μαρτίου 1999, σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης 97/296/ΕΚ για την κατάρτιση του καταλόγου των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων για ανθρώπινη διατροφή (ΕΕ L 91, σ. 37), και, αφετέρου, αίτημα περί αποκαταστάσεως της ζημίας που υπέστη η προσφεύγουσα-ενάγουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Lindh, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 20ής Φεβρουαρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Η οδηγία 91/493/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 1991, καθορίζει τους υγειονομικούς κανόνες οι οποίοι διέπουν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά αλιευτικών προϊόντων (ΕΕ L 268, σ. 15) προς βρώση.

2 Τα άρθρα 3 έως 9 της οδηγίας αυτής και το παράρτημά της ορίζουν τις ειδικές προδιαγραφές υγιεινής της παραγωγής και της διάθεσης στην αγορά αλιευτικών προϊόντων, που οι επιχειρηματίες πρέπει να τηρούν, προκειμένου να διασφαλίζεται για τους κοινοτικούς καταναλωτές η διάθεση ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων.

3 Ως προς τις εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων από τρίτες χώρες, το κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας 91/493 (άρθρα 10 έως 12) περιλαμβάνει τους κανόνες που ισχύουν για τους κτηνιατρικούς ελέγχους. Με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας θεσπίζονται ιδιαίτεροι όροι εισαγωγής για κάθε τρίτη χώρα ή ομάδα τρίτων χωρών, σε συνάρτηση με την υγειονομική κατάσταση της συγκεκριμένης τρίτης χώρας. Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, κατά τον καθορισμό των ιδιαίτερων όρων εισαγωγής, λαμβάνεται ιδίως υπόψη: «α) η νομοθεσία της τρίτης χώρας· β) η οργάνωση της αρμόδιας αρχής και των υπηρεσιών επιθεώρησης της τρίτης χώρας, οι εξουσίες των υπηρεσιών αυτών και η εποπτεία στην οποία υποβάλλονται, καθώς και οι δυνατότητες που έχουν οι υπηρεσίες αυτές να ελέγχουν αποτελεσματικά την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας τους· γ) οι υγειονομικές συνθήκες παραγωγής, αποθήκευσης και αποστολής οι οποίες πράγματι εφαρμόζονται στα αλιευτικά προϊόντα με προορισμό την Κοινότητα και δ) οι εγγυήσεις που μπορεί να δώσουν οι τρίτες χώρες όσον αφορά την τήρηση των κανόνων του κεφαλαίου V του παραρτήματος.»

4 Σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 7, της οδηγίας 91/493, «[μ]έχρι να καθοριστούν οι όροι εισαγωγής της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη φροντίζουν να εφαρμόζουν στις εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων, που προέρχονται από τρίτες χώρες, όρους τουλάχιστον ισοδύναμους με αυτούς που αφορούν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των κοινοτικών προϊόντων».

5 Η οδηγία 91/493 συμπληρώθηκε με την απόφαση 95/408/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1995, σχετικά με τις λεπτομέρειες κατάρτισης, για μια μεταβατική περίοδο, προσωρινών πινάκων εγκαταστάσεων τρίτων χωρών, από τις οποίες επιτρέπεται στα κράτη μέλη να εισάγουν ορισμένα προϊόντα ζωικής προέλευσης, προϊόντα αλιείας ή ζώντα δίθυρα μαλάκια (ΕΕ L 243, σ. 17).

6 Με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως αυτής παρέχεται η εξουσία στην Επιτροπή να καταρτίσει πίνακα, όχι εγκαταστάσεων, αλλά τρίτων χωρών ή τμημάτων τρίτων χωρών απ' όπου επιτρέπεται η εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων, εάν η αρμόδια αρχή της τρίτης χώρας έχει παράσχει στην Επιτροπή εγγυήσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με τις εγγυήσεις που προβλέπονται από την οδηγία 91/493.

7 Το άρθρο 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως 95/408 ορίζει ότι η Επιτροπή μπορεί να τροποποιεί ή να συμπληρώνει, με τη διαδικασία του άρθρου 5 της εν λόγω αποφάσεως, τους πίνακες που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 προκειμένου να λαμβάνει υπόψη νέες διαθέσιμες πληροφορίες.

8 Κατ' εφαρμογή της αποφάσεως 95/408, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 97/296/ΕΚ, της 22ας Απριλίου 1997, για την κατάρτιση του καταλόγου των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων για ανθρώπινη διατροφή (ΕΕ L 122, σ. 21). Στο παράρτημα της εν λόγω αποφάσεως περιλαμβάνεται ο πρώτος κατάλογος τρίτων χωρών που πληρούν τους προβλεπόμενους στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 95/408 όρους, ήτοι των χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων, εάν η αρμόδια αρχή της τρίτης χώρας παρέχει στην Επιτροπή εγγυήσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με τις εγγυήσεις που προβλέπονται στην οδηγία 91/493.

Πραγματικά περιστατικά

9 Η προσφεύγουσα-ενάγουσα, Dieckmann & Hansen GmbH, ήταν γερμανική εταιρία που ασχολούνταν με την εισαγωγή χαβιαριού επί 130 έτη. Εισήγε νωπό χαβιάρι σε κουτιά μεγάλου μεγέθους (1,8 kg) και το συσκεύαζε σε μικρές ποσότητες που μεταπωλούσε στους πελάτες της εντός και εκτός της Κοινότητας. Η προσφεύγουσα-ενάγουσα αγόραζε κυρίως το χαβιάρι της από τον μοναδικό παραγωγό στο Καζακστάν, την εταιρία Atyraubalyk, με έδρα στο Atyrau.

10 Το 1997 οι αρχές του Καζακστάν ζήτησαν από την Επιτροπή να συμπεριληφθεί η χώρα τους στον κατάλογο των χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων στην Κοινότητα. Η αίτηση αφορούσε το νωπό χαβιάρι και το φιλέτο λουτσιόπερκας, όπως η Επιτροπή διευκρίνισε κατά την προφορική διαδικασία.

11 Η Επιτροπή απάντησε στις αρχές του Καζακστάν αποστέλλοντάς τους ερωτηματολόγιο προκειμένου να προσδιοριστεί αν η νομοθεσία, οι υφιστάμενες στη χώρα αυτή διοικητικές πρακτικές και οι διαδικασίες ελέγχου πληρούσαν τις απαιτούμενες από την οδηγία 91/493 εγγυήσεις. Η Επιτροπή, με βάση τις απαντήσεις των αρχών του Καζακστάν, έκρινε ότι, όσον αφορά το χαβιάρι, οι εν λόγω αρχές παρείχαν εγγυήσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με τις εγγυήσεις που προβλέπονται από την οδηγία 91/493. Αντιθέτως, όσον αφορά το φιλέτο λουτσιόπερκας, η Επιτροπή θεώρησε ότι δεν παρασχέθηκαν τέτοιες εγγυήσεις, λαμβανομένης υπόψη της μεγαλύτερης πολυπλοκότητας της προετοιμασίας του προϊόντος αυτού ώστε να είναι κατάλληλο για εξαγωγή. Έτσι, στις 30 Ιουνίου 1998, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 98/419/ΕΚ για την τροποποίηση της απόφασης 97/296 (ΕΕ L 190, σ. 55). Θεώρησε, με την τρίτη αιτιολογική σκέψη, ότι το Καζακστάν είχε αποδείξει ότι παρείχε εγγυήσεις ισοδύναμες με αυτές που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 95/408 και το συμπεριέλαβε στον κατάλογο που περιλαμβάνεται στην απόφαση 98/419 υπό τον τίτλο «Χώρες και εδάφη που πληρούν τους όρους του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 95/408/ΕΚ του Συμβουλίου». Με υποσημείωση που αφορούσε τη συμπερίληψη του Καζακστάν στον κατάλογο αυτό διευκρινίστηκε: «Εισαγωγές μόνο χαβιαριού».

12 Προτού συμπεριληφθεί ρητώς το Καζακστάν, ως προς το χαβιάρι, στον κατάλογο των χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές, η προσφεύγουσα εισήγε το χαβιάρι του Καζακστάν στο εσωτερικό της Κοινότητας, σύμφωνα με το μεταβατικό καθεστώς που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 7, της οδηγίας 91/493, ήτοι υπό τον έλεγχο των κρατών μελών, εν προκειμένω της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, τα οποία έπρεπε να «εφαρμόζουν στις εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων, που προέρχονται από τρίτες χώρες, όρους τουλάχιστον ισοδύναμους με αυτούς που αφορούν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των κοινοτικών προϊόντων».

13 Κατόπιν υποβολής αιτήσεως των αρχών του Καζακστάν να συμπεριληφθούν, στα επιτρεπόμενα προς εισαγωγή στην Κοινότητα προϊόντα, το κρέας αλόγου και το φιλέτο λουτσιόπερκας, η Επιτροπή αποφάσισε να πραγματοποιήσει επίσκεψη στο Καζακστάν για να διαπιστώσει αν οι υγειονομικές συνθήκες που ίσχυαν στη χώρα αυτή επέτρεπαν τη χορήγηση αδείας εισαγωγών των μνημονευθέντων προϊόντων.

14 Από τις 19 Νοεμβρίου έως τις 2 Δεκεμβρίου 1998, τρεις κτηνίατροι εμπειρογνώμονες, εξουσιοδοτημένοι από την Επιτροπή πραγματοποίησαν αποστολή επιθεωρήσεως στο Καζακστάν. Κατά τη διάρκεια της επισκέψεως αυτής, οι εμπειρογνώμονες της Επιτροπής εξέτασαν τη δομή, την οργάνωση και τις μεθόδους εργασίας των αρμόδιων υγειονομικών και κτηνιατρικών αρχών του Καζακστάν και, προς τον σκοπό αυτό, είχαν πολυάριθμες επαφές με εκπροσώπους της εθνικής διοικήσεως, επισκέφθηκαν δημόσια εργαστήρια και διενήργησαν επιθεώρηση σε δύο εργοστάσια μεταποιήσεως φιλέτου λουτσιόπερκας και σε ένα σφαγείο αλόγων. Κατά τη διάρκεια της αποστολής τους οι εμπειρογνώμονες δεν επιθεώρησαν τις εγκαταστάσεις παραγωγής χαβιαριού της εταιρίας Atyraubalyk, διότι η επίσκεψη έγινε κατά την περίοδο της εποχιακής διακοπής των δραστηριοτήτων των εν λόγω εγκαταστάσεων, οπότε τα πλοία-εργοστάσια βρίσκονται στο λιμάνι.

15 Μετά την επίσκεψη αυτή, οι κοινοτικοί εμπειρογνώμονες συνέταξαν τελική έκθεση, με την οποία κατέληξαν ότι οι αρμόδιες αρχές του Καζακστάν δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθούν στις κοινοτικές απαιτήσεις σχετικά με την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά κρέατος αλόγου και αλιευτικών προϊόντων και συνιστούσαν στην Επιτροπή «να μην εξετάσει το ενδεχόμενο να συμπεριληφθεί το Καζακστάν στον κατάλογο των χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η εξαγωγή κρέατος και αλιευτικών προϊόντων έως ότου αντιμετωπιστούν προσηκόντως οι διαπιστωθείσες ελλείψεις». Οι εμπειρογνώμονες τόνισαν ακόμη τα εξής:

«Αυτό συνεπάγεται ότι δεν πρέπει να επιτρέπονται ούτε οι εισαγωγές χαβιαριού. Οι υπηρεσίες της Επιτροπή πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να αφαιρέσουν το Καζακστάν από τον κατάλογο που περιλαμβάνεται στο τμήμα ΙΙ του παραρτήματος της αποφάσεως 97/296/ΕΚ της Επιτροπής.»

16 Στις 28 Ιανουαρίου 1999, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/136/ΕΚ, σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης 97/296 (ΕΕ L 44, σ. 61), προκειμένου να συμπεριλάβει στον κατάλογο των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων για ανθρώπινη διατροφή μια σειρά χωρών που απέδειξαν ότι πληρούν τους όρους του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 95/408. Η απόφαση 97/296, όπως τροποποιήθηκε, συμπεριλάμβανε πάντα το Καζακστάν στον κατάλογο των χωρών και εδαφών από τα οποία επιτρεπόταν η εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1999 στην Επίσημη Εφημερίδα.

17 Στις 23 Φεβρουαρίου 1999, η διαρκής κτηνιατρική επιτροπή εξέτασε πρόταση αποφάσεως περί τροποποιήσεως της αποφάσεως 97/296, προκειμένου να αποκλειστεί το Καζακστάν από τον κατάλογο των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων.

18 Στις 5 Μαρτίου 1999, η προσφεύγουσα-ενάγουσα συνήψε σύμβαση προμηθείας 9 500 kg νωπού χαβιαριού του Καζακστάν με ένα μεσάζοντα, την εταιρία Dostree Trading Limited, με έδρα την Κύπρο, και συμφώνησε δικαίωμα προαιρέσεως σχετικά με μεταγενέστερη παράδοση 6 000 kg, στο πλαίσιο της παραγωγής της ανοίξεως του 1999 της εταιρίας Atyraubalyk, προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες της για το χρονικό διάστημα από την άνοιξη του 1999 έως την άνοιξη του 2000.

19 Στις 26 Μαρτίου 1999, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/244/ΕΚ σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης 97/296 (ΕΕ L 91, σ. 37, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Με την προσβαλλόμενη απόφαση απαγορεύονται οι εισαγωγές χαβιαριού από το Καζακστάν «λόγω της σοβαρότητας των ελλείψεων που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια επίσκεψης επιθεώρησης» και διαγράφεται η χώρα αυτή από το μέρος ΙΙ του καταλόγου των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων για ανθρώπινη διατροφή. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στις 7 Απριλίου 1999 στην Επίσημη Εφημερίδα.

20 Λόγω της απαγορεύσεως αυτής η προσφεύγουσα-ενάγουσα περιήλθε σε αδυναμία εκπληρώσεως των υποχρεώσεων που απέρρεαν από τη σύμβαση προμηθείας 9,5 τόνων χαβιαριού Καζακστάν.

21 Στις 24 Ιουνίου 1999, οι μέτοχοι της προσφεύγουσας-ενάγουσας αποφάσισαν την οριστική παύση των εμπορικών δραστηριοτήτων της εταιρίας στις 31 Δεκεμβρίου 1999. Στις 21 Ιουλίου 1999, η προσφεύγουσα-ενάγουσα κατήγγειλε εγγράφως τις συμβάσεις εργασίας των εργαζομένων της με ισχύ 31 Δεκεμβρίου 1999, ημερομηνία κατά την οποία η εταιρία θα ετίθετο πράγματι σε εκκαθάριση.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

22 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 25 Ιουνίου 1999, η προσφεύγουσα-ενάγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή-αγωγή.

23 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των προβλεπόμενων από το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, να απευθύνει σειρά ερωτήσεων στην προσφεύγουσα-ενάγουσα και στην Επιτροπή. Με επιστολές της 29ης Ιανουαρίου 2001 και της 1ης Φεβρουαρίου 2001, η προσφεύγουσα-ενάγουσα και η Επιτροπή απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

24 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 20ής Φεβρουαρίου 2001.

25 Κατά τη συνεδρίαση, η προσφεύγουσα-ενάγουσα παραιτήθηκε των περιλαμβανομένων στο δικόγραφο της προσφυγής της ακυρωτικών αιτημάτων διότι τέθηκε σε εκκαθάριση στις 31 Δεκεμβρίου 1999. Συνεπώς, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να αποκαταστήσει τη ζημία που συνίσταται στο διαφυγόν κέρδος λόγω της απαγορεύσεως εισαγωγής χαβιαριού από το Καζακστάν, ζημία που κατά τους υπολογισμούς της ανέρχεται στο ποσό των 8 725 320,45 γερμανικών μάρκων (DEM) (αντί του ποσού των 8 371 794 DEM, που ζήτησε αρχικώς με την προσφυγή της) εντόκως προς 8 % ετησίως, από την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη από την απόλυση του προσωπικού της και την παύση των δραστηριοτήτων της, λόγω της αδυναμίας εισαγωγής χαβιαριού από το Καζακστάν·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

26 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει τα αιτήματα περί αποζημιώσεως ως αβάσιμα·

— να απορρίψει ως απαράδεκτο το αίτημα αυξήσεως της αποζημιώσεως λόγω διαφυγόντος κέρδους που διατύπωσε η προσφεύγουσα-ενάγουσα με το υπόμνημα απαντήσεως·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα-ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί των αιτημάτων αποζημιώσεως

27 Κατά πάγια νομολογία, η στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας προϋποθέτει ότι η ενάγουσα αποδεικνύει το παράνομο της συμπεριφοράς που προσάπτει στο οικείο κοινοτικό όργανο, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της προβαλλομένης ζημίας (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1982, 26/81, Oleifici

Mediterranei κατά ΕΟΚ, Συλλογή 1982, σ. 3057, σκέψη 16, και του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 1996, T-175/94, International Procurement Services κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-729, σκέψη 44, και της 29ης Ιανουαρίου 1998, T-113/96, Dubois et Fils κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-125, σκέψη 54).

28 Πρέπει να εξεταστεί αν η ενάγουσα απέδειξε τη συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών στην προκειμένη περίπτωση.

Επί του παρανόμου χαρακτήρα της προσαπτόμενης στην Κοινότητα συμπεριφοράς

Επιχειρήματα των διαδίκων

29 Η ενάγουσα υποστηρίζει, κυρίως, ότι, επειδή η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ατομική πράξη και επομένως παράνομη διοικητική πράξη της Κοινότητας, για τη στοιχειοθέτηση ευθύνης της τελευταίας δεν απαιτείται, εν προκειμένω, κατάφωρη παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες υπό την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου (απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Δεκεμβρίου 1971, 5/71, Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969/1971, σ. 1025, σκέψη 15). Πράγματι, η πρόσθετη αυτή προϋπόθεση ισχύει μόνο για τις κανονιστικές πράξεις που συνεπάγονται επιλογές οικονομικής πολιτικής, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

30 Επικουρικώς, και για την περίπτωση που ήθελε θεωρηθεί ότι η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας στοιχειοθετείται εν προκειμένω μόνο εφόσον συντρέχει «κατάφωρη παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες», η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η αγωγή της είναι επίσης βάσιμη. Έτσι, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε κατάφωρα τις αρχές της χρηστής διοικήσεως και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και υπενθυμίζει ότι οι αρχές αυτές συνιστούν

υπέρτερους κανόνες δικαίου που προστατεύουν τους ιδιώτες, υπό την έννοια της νομολογίας της προπαρατεθείσας αποφάσεως Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου. Εξάλλου, εκδίδοντας την εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή ενήργησε κατά παράβαση του καθήκοντος αρωγής και παρέβη τους ουσιώδεις τύπους και τις επιταγές περί αιτιολογήσεως που απαιτούνται στο κοινοτικό δίκαιο.

31 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή προέβη σε εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που διαπιστώθηκαν με τη συνταχθείσα από τους κτηνοτροφικούς εμπειρογνώμονες έκθεση αποστολής, η οποία δεν ανέφερε ότι δεν διενεργήθηκε έλεγχος της παραγωγής χαβιαριού κατά τη διάρκεια της επισκέψεώς τους στο Καζακστάν.

32 Η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως, αποδεχόμενη τα σχετικά με τις εισαγωγές χαβιαριού συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι κτηνοτροφικοί εμπειρογνώμονες με την έκθεσή τους και τα οποία η ενάγουσα δεν θεωρεί αξιόπιστα. Στη συνέχεια, στο σφάλμα αυτό οφείλεται η ελλιπής εξέταση του φακέλου της υποθέσεως κατά τη συνεδρίαση της κτηνιατρικής επιτροπής της 23ης Φεβρουαρίου 1999 και αυτό εξακολούθησε υφιστάμενο μέχρι την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η ελλιπής και παραπλανητική αιτιολογία της οποίας αποτελεί επίσης εκδήλωσή του.

33 Η ενάγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή της δημιούργησε τη δικαιολογημένη πεποίθηση ότι το Καζακστάν θα εξακολουθούσε να περιλαμβάνεται στον κατάλογο των χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων, εκδίδοντας, στις 28 Ιανουαρίου 1999, την απόφαση 1999/136, χωρίς να τεθεί εκ νέου εν αμφιβόλω η συμπερίληψη του Καζακστάν στον εν λόγω κατάλογο. Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι, εφόσον κατά την ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως προμηθείας δεν γνώριζε τη μεσολαβήσασα επίσκεψη ελέγχου, δεν ήταν υποχρεωμένη να γνωρίζει με ακρίβεια τη διοικητική εξέλιξη της υποθέσεως και πίστευε δικαιολογημένα ότι θα εξακολουθήσει να υφίσταται η δυνατότητα εισαγωγής χαβιαριού από το Καζακστάν. Στηριζόμενη στην πεποίθηση αυτή, συνήψε, στις 5 Μαρτίου 1999, σύμβαση προμηθείας 9,5 τόνων χαβιαριού Καζακστάν και κατέβαλε, λίγο αργότερα, προκαταβολή 614 000 δολαρίων ΗΠΑ (USD). Τέλος, η ενάγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να εκδώσει ad hoc απόφαση περί τροποποιήσεως της

υφιστάμενης νομικής καταστάσεως χωρίς να λάβει υπόψη τη θέση των επιχειρηματιών οι οποίοι — πιστεύοντας ότι θα διατηρηθεί η υφιστάμενη αυτή νομική κατάσταση — είχαν ήδη συνάψει συμβάσεις προμηθείας και έπρεπε, προς τον σκοπό αυτό, να τους ενημερώσει εγκαίρως.

34 Η ενάγουσα προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση σκοπεί στην προστασία της υγείας των καταναλωτών και ότι η προστασία αυτή υπερτερεί των «οικονομικής φύσεως θεωρήσεων». Η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί επιτακτικό δημόσιο συμφέρον για τη μεταβολή της νομικής καταστάσεως, όπως έπραξε, διότι το χαβιάρι Καζακστάν ουδέποτε έθεσε σε κίνδυνο την υγεία των καταναλωτών. Εφόσον ο κίνδυνος αυτός για την υγεία δεν επιβεβαιώθηκε έστω από αρχή αποδείξεως, δεν μπορεί, αυτός καθαυτός, να υπερτερεί της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των επιχειρηματιών. Τέλος, η ενάγουσα παρατηρεί ότι οι αρχές της χρηστής διοικήσεως και της αρωγής επέβαλαν στην Επιτροπή την κύρια υποχρέωση να εξετάζει με επιμέλεια και αμεροληψία όλα τα κρίσιμα στοιχεία της οικείας υποθέσεως που δικαιολογούν τη διαγραφή τρίτης χώρας (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, C-269/90, Technische Universität München, Συλλογή 1991, σ. I-5469, σκέψη 14· απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1995, T-167/94, Nölle κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2589, σκέψη 73). Η υποχρέωση ελέγχου που υπέχει η Επιτροπή υφίσταται και προς το συμφέρον των επιχειρηματιών, οι οποίοι μπορούσαν να υποστούν σημαντικές οικονομικές ζημίες συνεπεία των ληφθεισών στο πλαίσιο διακριτικής ευχέρειας αποφάσεων στον τομέα της οικονομικής πολιτικής.

35 Η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν συντρέχει εν προκειμένω η προϋπόθεση της υπάρξεως παράνομης συμπεριφοράς που μπορεί να θεμελιώσει ευθύνη της.

36 Κατ' αρχάς, αμφισβητεί την άποψη της ενάγουσας ότι η στοιχειοθέτηση ευθύνης της Κοινότητας δεν προϋποθέτει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κατάφωρη παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αποτελεί όντως γενική ρύθμιση κανονιστικού χαρακτήρα, εκδοθείσα από αυτή στο πλαίσιο της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που αντλεί από την οδηγία 91/493 και την απόφαση 95/408. Παραδέχεται ότι οι αρχές της χρηστής διοικήσεως και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αποτελούν υπέρτερους κανόνες δικαίου που προστατεύουν τους ιδιώτες, αμφισβητεί,

όμως, ότι, εν προκειμένω, «παραβίασε κατάφωρα» τις εν λόγω αρχές, όπως απαιτεί η νομολογία προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ευθύνη της Κοινότητας. Η Επιτροπή υπενθυμίζει σχετικώς ότι, κατά τη νομολογία, μια τέτοια παραβίαση υφίσταται μόνον αν, με την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ενήργησε κατά πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση των ορίων που τίθενται στην άσκηση των εξουσιών της, στοιχείο που δεν επικαλείται καν η ενάγουσα. Τέλος, υπενθυμίζει ότι διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όταν ενεργεί από λόγους επείγουσας ανάγκης σχετικούς με την προστασία της υγείας των καταναλωτών και ισχυρίζεται ότι, κατά τη νομολογία, η προστασία αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως έχουσα υπέρτερη σπουδαιότητα σε σχέση με οικονομικής φύσεως θεωρήσεις (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-183/95, Affish, Συλλογή 1997, σ. I-4315, σκέψεις 43 και 57).

37 Στη συνέχεια, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, η συμπεριφορά της κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως ήταν νόμιμη.

38 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι ενήργησε κατά παραβίαση των αρχών της χρηστής διοικήσεως και της αρωγής απαγορεύοντας τις εισαγωγές χαβιαριού από το Καζακστάν. Συναφώς, υπενθυμίζει ότι το άρθρο 11, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/493 προβλέπει ότι, για την έκδοση αποφάσεως χορηγήσεως ή ανακλήσεως αδείας εισαγωγής, η ισχύουσα στην τρίτη χώρα νομοθεσία και η ικανότητα των αρχών της να ελέγχει αποτελεσματικά την εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής είναι, πέραν των υγειονομικών προϋποθέσεων, αποφασιστικής σημασίας. Εντούτοις, κατά την Επιτροπή, από το περιεχόμενο της εκθέσεως των εμπειρογνωμόνων προκύπτει ότι δεν συνέτρεχε καμία από τις δύο αυτές προϋποθέσεις στην προκειμένη περίπτωση, διότι οι αρχές του Καζακστάν δεν απέδειξαν την ικανότητά τους ούτε τη θέλησή τους να επιβάλουν την τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας. Λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση των εμπειρογνωμόνων, η Επιτροπή δεν είχε άλλη επιλογή από το να απαγορεύσει τελείως την εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων από το Καζακστάν, διότι, άλλως, θα παρέβαινε τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 91/493 και θα έθετε σε κίνδυνο την υγεία των καταναλωτών της Κοινότητας. Η Επιτροπή υποστηρίζει, εξάλλου, ότι αποφασιστικής σημασίας κατά την έκδοση αποφάσεως περί χορηγήσεως ή ανακλήσεως της αδείας είναι ο αφηρημένος κίνδυνος που ενέχουν οι εισαγωγές από την εν λόγω χώρα και όχι η απόδειξη συγκεκριμένου κινδύνου που προκαλείται από ορισμένα προϊόντα ή παραδόσεις.

39 Όσον αφορά την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής αυτής εν προκειμένω, διότι δεν προκάλεσε μια κατάσταση που μπορούσε να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη και υπενθυμίζει ότι οι επιχειρηματίες δεν δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες για τη διατήρηση μιας υφιστάμενης καταστάσεως, η οποία μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα. Προσθέτει ότι, ακόμα, και αν, στην προκειμένη περίπτωση, προκάλεσε μια κατάσταση που μπορούσε να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, δεν παραβίασε, εντούτοις, την αρχή αυτή με την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, διότι η απαγόρευση εισαγωγής χαβιαριού από το Καζακστάν εδικαιολογείτο από λόγους προστασίας της υγείας των καταναλωτών και, συνεπώς, από υπέρτερο δημόσιο συμφέρον κατά την έννοια της νομολογίας (απόφαση Affish, προπαρατεθείσα, σκέψη 57).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

1) Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

40 Το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) ορίζει ότι, στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Κοινότητα υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν τα όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

41 Στο καθεστώς που απορρέει από τη νομολογία στο πλαίσιο της διατάξεως αυτής λαμβάνεται ιδίως υπόψη η πολυπλοκότητα των προς ρύθμιση καταστάσεων, οι δυσχέρειες εφαρμογής ή ερμηνείας των διατάξεων και, ειδικότερα, τα περιθώρια εκτιμήσεως που διαθέτει η εκδίδουσα την αμφισβητουμένη πράξη αρχή (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Μαρτίου 1996, C-46/93 και C-48/93, Brasserie du pêcheur και Factortame, Συλλογή 1996, σ. I-1029, σκέψη 43, και της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψη 40).

42 Το Δικαστήριο έκρινε ότι, οσάκις τα κοινοτικά όργανα διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια κατά την εφαρμογή της πολιτικής τους, η προϋπόθεση του παρανόμου της συμπεριφοράς που προσάπτεται στο κοινοτικό όργανο συντρέχει εφόσον αποδεικνύεται ότι ο παραβιαζόμενος κανόνας δικαίου αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες και ότι η παραβίαση είναι κατάφωρη (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Brasserie du pêcheur και Factortame, προπαρατεθείσα, σκέψεις 44, 47 και 51 και Bergarderm και Groupil κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 42).

43 Ως προς την προϋπόθεση της κατάφωρης παραβιάσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι αποφασιστικό κριτήριο για να θεωρηθεί ότι αυτή συντρέχει είναι το αν υπήρξε, εκ μέρους κοινοτικού οργάνου, πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση των ορίων που επιβάλλονται στη διακριτική του ευχέρεια (απόφαση Brasserie du pêcheur και Factortame, προπαρατεθείσα, σκέψη 55, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Οκτωβρίου 1996, C-178/94, C-179/94, C-188/94 έως C-190/94, Dillenkofer κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-4845, σκέψη 25, και απόφαση Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 43).

44 Ωστόσο, οσάκις το οικείο κοινοτικό όργανο διαθέτει αισθητά μειωμένο, αν όχι ανύπαρκτο, περιθώριο εκτιμήσεως, η απλή παραβίαση του κοινοτικού δικαίου μπορεί να αρκεί προς απόδειξη της υπάρξεως κατάφωρης παραβιάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Μαΐου 1996, C-5/94, Hedley Lomas, Συλλογή 1996, σ. I-2553, σκέψη 28, και απόφαση Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 44).

45 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο γενικός ή ο ατομικός χαρακτήρας μιας πράξεως θεσμικού οργάνου δεν αποτελεί αποφασιστικό κριτήριο για τον καθορισμό των ορίων της εξουσίας εκτιμήσεως την οποία διαθέτει το εν λόγω όργανο (απόφαση Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 46).

46 Στο πλαίσιο αυτό, ο έλεγχος της ευθύνης της Κοινότητας πρέπει, εν προκειμένω, να επικεντρωθεί στον καθορισμό της εκτάσεως εξουσίας εκτιμήσεως που διέθετε η

Επιτροπή κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, χωρίς να χρειάζεται απόφανση σχετικά με την κανονιστική ή διοικητική φύση της αποφάσεως αυτής.

2) Επί της εκτάσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διέθετε η Επιτροπή στην προκειμένη περίπτωση

47 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ενήργησε για να διασφαλίσει την προστασία της υγείας των Ευρωπαίων καταναλωτών και, επομένως, διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως.

48 Από τη νομολογία προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει, στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, διακριτική ευχέρεια αντίστοιχη προς τις πολιτικές ευθύνες που του παρέχουν τα άρθρα 40 έως 43 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρα 34 ΕΚ έως 37 ΕΚ) (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998, C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-2265, σκέψη 97, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, T-481/93 και T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2941, σκέψεις 91 και 120).

49 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι από τα άρθρα 3, στοιχείο ο', της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 3, στοιχείο ο', ΕΚ), 29, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 152, παράγραφος 1, ΕΚ) και 129 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 153 ΕΚ) προκύπτει ότι τα κοινοτικά όργανα πρέπει κατά την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας, να εξασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου και, ιδίως, της υγείας των καταναλωτών.

50 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει εξάλλου ότι «η επιδίωξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής δεν μπορεί να μη λαμβάνει υπόψη ορισμένες ανάγκες γενικού συμφέροντος όπως η προστασία των καταναλωτών ή της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, ανάγκες τις οποίες οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τα κοινοτικά όργανα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους» (αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 68/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 855, σκέψη 12, και Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 120). Το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι η προστασία της δημόσιας υγείας πρέπει να θεωρείται ως έχουσα υπέρτερη σπουδαιότητα σε σχέση με οικονομικής φύσεως θεωρήσεις (βλ., υπό την έννοια αυτή, τη διάταξη του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1996, C-180/96 R, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-3903, σκέψη 93, και απόφαση Affish, προπαρατεθείσα, σκέψη 43).

51 Η οδηγία 91/493 έχει ως στόχο τον καθορισμό των υγειονομικών κανόνων οι οποίοι διέπουν την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά των αλιευτικών προϊόντων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση. Με την απόφαση 95/408 το Συμβούλιο συμπλήρωσε την εν λόγω οδηγία θεσπίζοντας τις λεπτομέρειες καταρτίσεως, για μια μεταβατική περίοδο, προσωρινών πινάκων εγκαταστάσεων τρίτων χωρών, από τις οποίες επιτρέπεται στα κράτη μέλη να εισάγουν ορισμένα προϊόντα ζωικής προελεύσεως, προϊόντα αλιείας ή ζώντα δίθυρα μαλάκια. Όπως προκύπτει τόσο από το γράμμα και το πνεύμα των δύο αυτών πράξεων όσο και από τη νομική βάση επί της οποίας στηρίζονται, ήτοι το άρθρο 43 της Συνθήκης ΕΚ, οι δύο αυτές πράξεις εμπίπτουν στην κοινή γεωργική πολιτική και σκοπούν στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων (βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση Affish, προπαρατεθείσα, σκέψη 43). Επομένως, όταν ο κοινοτικός νομοθέτης θεσπίζει μέτρα καθιερώνοντα καθεστώς ελέγχου των εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες, όπως η οδηγία 91/493 και η απόφαση 95/408, απολαύει ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως όταν θεσπίζει μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος ελέγχου των εισαγωγών των αλιευτικών προϊόντων, όπως η συμπερίληψη ή η διαγραφή τρίτης χώρας από τον πίνακα των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η εξαγωγή αλιευτικών προϊόντων προς την Κοινότητα. Στις δύο αυτές περιπτώσεις, ο έλεγχος που πρέπει να διενεργήσει η Επιτροπή έγκειται στο αν η εν λόγω τρίτη χώρα πληροί, όσον αφορά τα αλιευτικά προϊόντα που προτίθεται να εξαγάγει ή εξάγει, όρους υγιεινής αντίστοιχους με αυτούς που απαιτούνται στην Κοινότητα κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 91/493. Στην Επιτροπή εναπόκειται να εκτιμήσει την επι-

κρατούσα στην εν λόγω χώρα κατάσταση με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες και ενόψει των στοιχείων που απαριθμούνται στο άρθρο 11, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/493, ήτοι τη νομοθεσία της τρίτης αυτής χώρας, την οργάνωση των αρμόδιων αρχών της και των υπηρεσιών της επιθεωρήσεως, τις εξουσίες των υπηρεσιών αυτών και την εποπτεία στην οποία υποβάλλονται, τις δυνατότητες που έχουν οι υπηρεσίες αυτές να ελέγχουν αποτελεσματικά την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας τους, τις υγειονομικές συνθήκες παραγωγής, αποθηκεύσεως και αποστολής, οι οποίες πράγματι εφαρμοζόνται στα αλιευτικά προϊόντα με προορισμό την Κοινότητα και, τέλος, τις εγγυήσεις που μπορεί να παράσχει η τρίτη χώρα όσον αφορά την τήρηση των κανόνων του κεφαλαίου V του παραρτήματος της οδηγίας 91/493.

53 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάκληση της αδείας προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως 95/408, που ορίζει ότι: «[Η] Επιτροπή μπορεί να τροποποιεί ή να συμπληρώνει, με τη διαδικασία του άρθρου 5, τους πίνακες που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 προκειμένου να λαμβάνει υπόψη τις νέες διαθέσιμες πληροφορίες». Από τη λέξη «μπορεί» προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως κατά την έκδοση αποφάσεως ανακλήσεως που στηρίζεται στο άρθρο αυτό (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση του Πρωτοδικείου Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 92).

54 Τέλος, η ευρεία αυτή εξουσία εκτιμήσεως πρέπει να αναγνωριστεί στην Επιτροπή, πολλώ μάλον, οσάκις οφείλει να εκτιμήσει την επίπτωση πληροφοριών, που συγκεντρώθηκαν κατόπιν πραγματοποιηθείσας στην οικεία τρίτη χώρα αποστολής ελέγχου, σε σχέση με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/493 στοιχεία και, επομένως, να αποφασίσει εάν τα νέα αυτά στοιχεία αναιρούν ή τροποποιούν τις προηγούμενες πληροφορίες του κοινοτικού οργάνου σχετικά με την ικανότητα της εν λόγω χώρας να τηρήσει, στην πράξη, τις επιταγές της εν λόγω οδηγίας.

55 Ενόψει των προεκτεθέντων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή απολαύει ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως όταν εκδίδει, όπως εν προκειμένω, απόφαση περί αποκλεισμού μιας χώρας από τον κατάλογο των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπεται η εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων.

56 Επομένως, εν προκειμένω, η ευθύνη της Επιτροπής στοιχειοθετείται μόνον αν η ενάγουσα αποδείξει ότι η Επιτροπή παρέβη, κατά τρόπο πρόδηλο και σοβαρό, τα όρια που επιβάλλονται στην εξουσία της εκτιμήσεως και ότι έτσι παραβίασε κατάφωρα το κοινοτικό δίκαιο.

3) Ως προς την τήρηση από την Επιτροπή των ορίων της εξουσίας της εκτιμήσεως

57 Πρέπει να υπενθυμιστούν οι πραγματικές περιστάσεις υπό τις οποίες, πρώτον, χορηγήθηκε, τον Ιούνιο του 1998, άδεια εισαγωγής χαβιαριού από το Καζακστάν και, δεύτερον, απαγορεύτηκαν, τον Μάρτιο του 1999, οι εισαγωγές του εν λόγω προϊόντος.

58 Όσον αφορά τη χορηγηθείσα τον Ιούνιο του 1998 άδεια εισαγωγών χαβιαριού από το Καζακστάν, επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διευκρίνιση ότι η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής από την Επιτροπή της αποφάσεως 95/408 του Συμβουλίου, με την οποία θεσπίστηκε, κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 91/493, προσωρινό σύστημα ελέγχου των εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες. Όπως προκύπτει από την τρίτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 95/408 το Συμβούλιο θεώρησε ότι, «για να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για τη διεξαγωγή κοινοτικών επιθεωρήσεως σε τρίτες χώρες έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις τους πληρούν τις κοινοτικές διατάξεις και να αποφευχθεί η αποδιοργάνωση των εισαγωγών από τρίτες χώρες, θα πρέπει να εφαρμοστεί, για μια μεταβατική περίοδο, ένα απλοποιημένο σύστημα έγκρισης».

59 Στη συνέχεια, από τις εξηγήσεις της εναγομένης κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι, στο πλαίσιο του προσωρινού συστήματος ελέγχου των εισαγωγών, η Επιτροπή, προκειμένου να προσδιορίσει αν η τρίτη χώρα που ζήτησε άδεια, με βάση

το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 95/408, παρέχει εγγυήσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με τις προβλεπόμενες από την οδηγία 91/493/ΕΟΚ, αποφασίζει με βάση τα έγγραφα και όχι με βάση τα αποτελέσματα προηγούμενου ελέγχου που διενήργησε στην τρίτη χώρα. Η Επιτροπή στηρίζεται δηλαδή στις απαντήσεις που δίδουν οι αρχές της τρίτης χώρας σε ερωτηματολόγιο που η ίδια κατάρτισε για να είναι σε θέση να διαπιστώσει αν, prima facie, τα εν λόγω αλιευτικά προϊόντα παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις ως προς την καταλληλότητά τους από άποψη υγιεινής ώστε να είναι δυνατή η εισαγωγή τους στην Κοινότητα, χωρίς να πρέπει να ελεγχθούν προηγουμένως επί τόπου ή κατά την άφιξή τους στην Κοινότητα.

60 Στην προκειμένη περίπτωση, οι αρχές του Καζακστάν ζήτησαν, το 1997, την άδεια να εξαγάγουν προς την Κοινότητα φιλέτα λουτσιόπερκας και χαβιάρι. Ενόψει των απαντήσεων των εν λόγω αρχών στο ερωτηματολόγιο της Επιτροπής, η άδεια χορηγήθηκε για τις εισαγωγές χαβιαριού, λαμβανομένης υπόψη της απλής διαδικασίας παραγωγής του προϊόντος αυτού, σε αντίθεση προς τη μεγάλη πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει την προετοιμασία των φιλέτων λουτσιόπερκας που προορίζονται για εξαγωγή. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή εκτίμησε ότι το Καζακστάν παρείχε υγειονομικές εγγυήσεις τουλάχιστον ισοδύναμες προς τις προβλεπόμενες από την οδηγία 91/493 όσον αφορά μόνον το χαβιάρι.

61 Όσον αφορά την προσβαλλόμενη απόφαση, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι εκδόθηκε ενόψει της τελικής εκθέσεως που συνέταξαν οι τρεις κοινοτικοί εμπειρογνώμονες, που πραγματοποίησαν αποστολή ελέγχου στο Καζακστάν, από τις 19 Νοεμβρίου έως τις 2 Δεκεμβρίου 1998, προκειμένου να διαπιστώσουν αν οι επικρατούσες στη χώρα αυτή υγειονομικές συνθήκες επέτρεπαν τη χορήγηση αδείας εισαγωγών κρέατος αλόγου και φιλέτων λουτσιόπερκας στην Κοινότητα.

62 Πρέπει να υπενθυμιστούν τα ουσιώδη σημεία της εν λόγω τελικής εκθέσεως.

63 Ως προς την υγειονομική κατάσταση, οι εμπειρογνώμονες τονίζουν ότι «δεν είναι απολύτως σαφής όσον αφορά τις κυριότερες ασθένειες που προσβάλλουν τα ζώα στο Καζακστάν» και προσθέτουν ότι:

«δεν φαίνεται να υφίσταται υποχρέωση κοινοποιήσεως των κυριότερων ασθενειών, εκτός αν το ζώο μετακινείται (μεταφορά). Εντούτοις, ένας κατάλογος ασθενειών των αλόγων, που πρέπει να κοινοποιούνται, παρασχέθηκε μαζί με το ερωτηματολόγιο.»

64 Όσον αφορά την εθνική κτηνιατρική νομοθεσία, οι εμπειρογνώμονες τονίζουν ότι «είναι περιορισμένη». Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης την ακόλουθη παράγραφο:

«Γενικώς φαίνεται ότι εξακολουθεί να ισχύει η σοβιετική κτηνιατρική νομοθεσία. Η νομοθεσία αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμη με την κοινοτική νομοθεσία. Δεν υφίσταται ειδική νομοθεσία για την παραγωγή και την εμπορία των αλιευτικών προϊόντων».

65 Όσον αφορά τη συμπεριφορά της αρμόδιας αρχής, οι εμπειρογνώμονες παρατηρούν ότι «δεν είναι σύμφωνη με το σύστημα της κοινοτικής αδείας, ούτε με την κοινοτική νομοθεσία και τις κοινοτικές απαιτήσεις» και διαπιστώνουν ότι: «[Η] εξαγωγή αλιευτικών προϊόντων (εκτός από το χαβιάρι) με προορισμό ορισμένα κράτη μέλη της Κοινότητας εξακολουθεί να διενεργείται κατόπιν αδείας της αρμόδιας αρχής. Αυτό δεν επιτρέπεται από την κοινοτική νομοθεσία». Επισημαίνεται επίσης στην εν λόγω έκθεση ότι «[π]ριν από τον κοινοτικό έλεγχο, οι κεντρικές αρχές παρέσχον ελάχιστη βοήθεια (αν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέσχον κάποια).»

66 Όσον αφορά τα εργαστήρια, οι εμπειρογνώμονες παρατηρούν ότι «διέθεταν μέτριες εγκαταστάσεις και περιορισμένο αριθμό σύγχρονων εξοπλισμών, αλλά λειτουργούσαν ικανοποιητικά σε σχέση με τις δοκιμές που έκαναν». Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης το ακόλουθο χωρίο:

«Το προσωπικό φαινόταν ευσυνείδητο και ικανό. Υπάρχουν καλώς τηρούμενα μητρώα, αλλά, σε ορισμένες περιπτώσεις, παρατηρήθηκαν ελλείψεις.»

67 Όσον αφορά τους τόπους παραγωγής που οι εμπειρογνώμονες επισκέφθηκαν, η έκθεση αναφέρει τα εξής: «[Τ]α προβλήματα που διαπιστώθηκαν στο ελεχθέν σφαγείο αφορούσαν κυρίως δομικές ελλείψεις, κακές πρακτικές σε θέματα υγιεινής και ανεπαρκή κτηνιατρικό έλεγχο». Επίσης, η έκθεση αναφέρει τα ακόλουθα: «[Τ]α προβλήματα που διαπιστώθηκαν στο εργοστάσιο επεξεργασίας ιχθύων που επισκέφθηκαν αφορούσαν ιδίως κάποιες δομικές ελλείψεις και, σε μια περίπτωση, ελλείψεις στη συντήρηση. Ο ρόλος των κτηνιατρικών υπηρεσιών κατά τον έλεγχο των εργοστασίων επεξεργασίας ιχθύων δεν είναι σαφής».

68 Οι εμπειρογνώμονες εκτιμούν ότι, «[ε]νόψει των προμνημονευθέντων στοιχείων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι οι αρμόδιες αρχές του Καζακστάν δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις κοινοτικές απαιτήσεις ως προς την παραγωγή και την εμπορία κρέατος αλόγου και αλιευτικών προϊόντων».

69 Οι εμπειρογνώμονες συνιστούν επίσης στην Επιτροπή «[ν]α μην προσθέσει το Καζακστάν στον κατάλογο των χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εξαγωγές κρέατος και αλιευτικών προϊόντων έως ότου αντιμετωπιστούν κατάλληλα οι διαπιστωθείσες ελλείψεις». Προσθέτουν δε: «Αυτό σημαίνει ότι δεν επιτρέπονται ούτε οι εισαγωγές χαβιαριού. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να αποκλείσουν στο Καζακστάν από τον κατάλογο που περιλαμβάνεται στο

μέρος ΙΙ του παραρτήματος της οδηγίας 97/296/ΕΚ της Επιτροπής» και ότι, «[ε]ν πάση περιπτώσει, δεν πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα συμπερίληψης στον κατάλογο πριν από μια νέα επίσκεψη για να διαπιστωθεί η αναληφθείσα δράση». Σχετικώς, οι εμπειρογνώμονες συνιστούν τη θέσπιση ενός προγράμματος τεχνικής βοήθειας στο Καζακτσαν σε σχέση με κτηνιατρικά θέματα, το οποίο θα αφορά, ιδίως, τη θεσπιστέα νομοθεσία και τις αρχές και τα εργαστήρια που θα είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή της.

70 Τέλος, οι εμπειρογνώμονες συνιστούν στις αρμόδιες αρχές του Καζακστάν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος ελέγχου και εξαλείψεως των ασθενειών των ζώων, να ελέγχουν τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, να εξοικειωθούν, τόσο αυτές όσο και τα οικεία εργοστάσια, με τη νομοθεσία και τις απαιτήσεις που ισχύουν στην Κοινότητα, να θεσπίσουν κατάλληλη κτηνιατρική νομοθεσία που θα λαμβάνει υπόψη τη σχετική κοινοτική νομοθεσία και να προσφύγουν στην τεχνική βοήθεια που παρέχουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής ή άλλων διεθνών οργανισμών.

71 Από την έκθεση προκύπτει ότι η γενική κατάσταση του Καζακστάν όσον αφορά την ισχύουσα κτηνιατρική νομοθεσία, την υγειονομική πολιτική και τον κτηνιατρικό έλεγχο που εφαρμόζεται, τις υφιστάμενες πρακτικές παρασκευής και επεξεργασίας των τροφίμων, τις ισχύουσες υγειονομικές συνθήκες, την ικανότητα των αρχών του Καζακστάν να ελέγχουν αποτελεσματικά την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και τη θέλησή τους να επιβάλουν την τήρησή της δεν πληροί τους όρους της οδηγίας 91/493.

72 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή ορθώς κατέληξε, κατόπιν επανεξετάσεως της αποφάσεώς της του Ιουνίου 1998, ότι το Καζακστάν δεν παρείχε εγγυήσεις ως προς την ασφάλεια και την υγειονομική καταλληλότητα των προς εξαγωγή προϊόντων ισοδύναμες με αυτές που απαιτούνται στην Κοινότητα και, για να προστατεύσει την υγεία των Ευρωπαίων καταναλωτών, απαγόρευσε τις εισαγωγές χαβιαριού από τη χώρα αυτή.

73 Δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι έκρινε αναγκαίο να δράσει ταχέως, λαμβανομένων υπόψη των ενδεχόμενων κινδύνων για την υγεία των καταναλωτών, ούτε ότι έκρινε αναγκαίο να απαγορεύσει τελείως την εισαγωγή αλιευτικών προϊόντων από το Καζακστάν, διότι, άλλως, θα διέτρεχε τον κίνδυνο παραβάσεως των υποχρεώσεων που υπέχει από την οδηγία 91/493 και θα έθετε σε κίνδυνο την υγεία των καταναλωτών της Κοινότητας. Επιπροσθέτως, η ενάγουσα δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι θεώρησε ως αποφασιστικής σημασίας, για να αποφανθεί επί της χορηγήσεως ή της ανακλήσεως της αδείας εισαγωγής, τον αφηρημένο κίνδυνο που ενέχουν οι εισαγωγές από την εν λόγω χώρα και όχι την απόδειξη συνδρομής συγκεκριμένου κινδύνου που ενέχουν ορισμένα προϊόντα ή παραδόσεις. Το Δικαστήριο έχει κρίνει, σχετικώς, ότι πρέπει να γίνεται δεκτό ότι, οσάκις υφίστανται αμφιβολίες ως προς τη συνδρομή ή τη σημασία κινδύνων για την υγεία των ατόμων, τα κοινοτικά όργανα μπορούν να λαμβάνουν μέτρα προστασίας, χωρίς να οφείλουν να αναμένουν να αποδειχθεί πλήρως το υπαρκτό και η σοβαρότητα των εν λόγω κινδύνων (απόφαση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 99).

74 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διέθετε εν προκειμένω, όταν αναθεώρησε τις εκτιμήσεις της του Ιουνίου 1998 σχετικά με την ικανότητα του Καζακστάν να διασφαλίσει ότι πληρούνται, ως προς το χαβιάρι, υγειονομικοί όροι τουλάχιστον ισοδύναμοι με τους προβλεπόμενους από την οδηγία 91/493 και όταν αποφάσισε να ανακαλέσει την απόφασή της με την οποία επέτρεπε τις εισαγωγές του εν λόγω προϊόντος στην Κοινότητα.

75 Το γεγονός ότι οι κοινοτικοί εμπειρογνώμονες δεν επισκέφθηκαν κανένα πλοίο-εργοστάσιο παραγωγής χαβιαριού και, συνεπώς, δεν παρέσχον νέες πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες υγειονομικές συνθήκες των εγκαταστάσεων παραγωγής χαβιαριού, γεγονός που η Επιτροπή δεν αμφισβητεί, δεν μπορεί να αναιρέσει τα προεκτεθέντα συμπεράσματα. Πράγματι, ούτε η εν λόγω περίσταση, ούτε η απουσία κάθε ενδείξεως ενδεχόμενων ελλείψεων ή υγειονομικών προβλημάτων των εγκαταστάσεων παραγωγής χαβιαριού, όπως αυτές που διαπιστώθηκαν στα εργοστάσια παραγωγής φιλέτων λουτσιόπερκας, δεν επιτρέπουν στην ενάγουσα να υποστηρίξει βάσιμα ότι η Επιτροπή υπερέβη το περιθώριο εκτιμήσεως που διέθετε, εφαρμόζοντας στο χαβιάρι την αρνητική εκτίμηση που οφείλεται στις ελλείψεις που διαπιστώθηκαν κατά τους ελέγχους των εγκαταστάσεων παραγωγής κρέατος αλόγου και

φιλέτων λουτσιόπερκας. Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, ενόψει των στόχων της οδηγίας 91/493 και της αποφάσεως 95/408, σχετικά με τον έλεγχο των εισαγωγών των αλιευτικών προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι τα σοβαρά προβλήματα που διαπιστώθηκαν κατά την αποστολή ελέγχου δεν αφορούσαν τόσο ειδικές δυσχέρειες που διαπιστώθηκαν στους οικείους χώρους παραγωγής όσο ελλείψεις του ισχύοντος στο Καζακστάν γενικού συστήματος υγειονομικού ελέγχου, οι οποίες, λόγω του δομικού τους χαρακτήρα, μπορούσαν να επηρεάσουν εξίσου τον έλεγχο της παραγωγής χαβιαριού, μπορούσε να εκτιμήσει ότι έπρεπε να απαγορεύσει τις εισαγωγές χαβιαριού, χωρίς να αναμείνει την επίσκεψη στις εγκαταστάσεις παραγωγής χαβιαριού σε περίοδο λειτουργίας, δηλαδή την άνοιξη.

76 Ενεργώντας όπως ενήργησε, η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως, στον βαθμό που, αντίθετα προς ό,τι ισχυρίζεται η ενάγουσα, τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή είναι πειστικά και δεν στηρίζονται σε εσφαλένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, όπως επισημάνθηκε παραπάνω. Τέλος, εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή τήρησε απολύτως την υποχρέωσή της να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις γενικού συμφέροντος, όπως η προστασία των καταναλωτών ή της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, κατά την επιδίωξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής (απόφαση Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, 68/86, προπαρατεθείσα, σκέψη 12) και να αποδίδει στην προστασία της δημόσιας υγείας υπέρτερη σπουδαιότητα σε σχέση με οικονομικής φύσεως θεωρήσεις (διάταξη Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 93, και απόφαση Affish, προπαρατεθείσα, σκέψη 43).

77 Όσον αφορά την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, από τη νομολογία προκύπτει ότι, καίτοι οι επιχειρηματίες στους οποίους ένα κοινοτικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εν τούτοις δεν δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες στη διατήρηση μιας υφισταμένης καταστάσεως, όταν η κατάσταση αυτή μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 33, και απόφαση Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 148). Εν προκειμένω, η ευρεία εξουσία

εκτιμήσεως που διέθετε η Επιτροπή στον εν λόγω τομέα της έδινε το δικαίωμα να τροποποιήσει, εν ανάγκη, την υφιστάμενη κατάσταση, με συνέπεια η ενάγουσα να μην μπορεί βασίμως να τρέφει προσδοκίες στη διατήρηση της καταστάσεως αυτής.

78 Πρέπει να υπενθυμιστεί, στη συνέχεια, ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής, από την Επιτροπή, προσωρινού συστήματος ελέγχου των εισαγωγών των αλιευτικών προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες. Ειδικότερα, από την τρίτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 95/408 προκύπτει ότι το Συμβούλιο θεώρησε ότι, «για να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για τη διεξαγωγή κοινοτικών επιθεωρήσεων σε τρίτες χώρες, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις τους πληρούν τις κοινοτικές διατάξεις και να αποφευχθεί η αποδιοργάνωση των εισαγωγών από τρίτες χώρες, θα πρέπει να εφαρμοστεί, για μια μεταβατική περίοδο, ένα απλοποιημένο σύστημα έγκρισης». Συνεπώς, η ισχύουσα ρύθμιση προέβλεπε ρητώς τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν οι κοινοτικοί επιθεωρητές αποστολή προκειμένου να διαπιστώσουν επί τόπου την πραγματική κατάσταση που επικρατούσε στο Καζακστάν.

79 Εξάλλου, το γεγονός ότι, μετά την κατάρτιση της εκθέσεως αποστολής και λίγο πριν τη σύναψη από την ενάγουσα της συμβάσεως εισαγωγής 9,5 τόνων χαβιαριού, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 28 Ιανουαρίου 1999, την απόφαση 1999/136, περί τροποποιήσεως της αποφάσεως 97/296, στην οποία το Καζακστάν συμπεριλαμβανόταν στον κατάλογο των τρίτων χωρών και εδαφών από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων (εν προκειμένω, μόνο χαβιαριού), δεν αποδεικνύει ότι η Επιτροπή δημιούργησε στην ενάγουσα βάσιμες προσδοκίες ότι δεν θα θέσπιζε μέτρα για την αποκλεισμό του Καζακστάν από τον κατάλογο, αν οι νέες διαθέσιμες πληροφορίες το δικαιολογούσαν. Εν προκειμένω, αρκεί να υπενθυμιστεί ότι, κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως 1999/136, ούτε τα αποτελέσματα ούτε η διενέργεια αποστολής ελέγχου στο Καζακστάν ήταν δημοσίως γνωστά και ότι η ενάγουσα παραδέχτηκε ότι, κατά την ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως προμηθείας, δεν γνώριζε τα περί αποστολής. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να γνώριζε τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων, όπως τώρα ισχυρίζεται, στηρίχθηκε για τη σύναψη της εν λόγω συμβάσεως.

80 Επίσης, η ενάγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκειμένου να υποστηρίξει ότι, στο πλαίσιο της

εφαρμογής συστήματος ελέγχου των εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων από τρίτες χώρες, η Επιτροπή δεν μπορεί να τροποποιήσει την υφιστάμενη νομική κατάσταση χωρίς να λάβει υπόψη την κατάσταση των επιχειρηματιών. Το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν συνόδευσε με μεταβατικά μέτρα τη δικαιολογούμενη από το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον της προστασίας των καταναλωτών απόφαση αποκλεισμού μιας χώρας από τον κατάλογο των τρίτων χωρών από τις οποίες επιτρέπονται οι εν λόγω εισαγωγές στην Κοινότητα, δεν μπορεί να της προσαφθεί, αφού, άλλως, θα ετίθετο σε κίνδυνο η επίτευξη του σκοπού της ισχύουσας ρυθμίσεως, η οποία σκοπεί στην αποτελεσματική προστασία της υγείας των καταναλωτών της Κοινότητας. Ειδικότερα, από τη νομολογία προκύπτει ότι το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον μπορεί να αντιτίθεται στη θέσπιση μεταβατικών μέτρων για τη ρύθμιση καταστάσεων που γεννήθηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ της νέας ρυθμίσεως, δεν έχει, όμως, ολοκληρωθεί η εξέλιξή τους (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 1975, 74/74, CNTA κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 159, σκέψη 44· της 16ης Μαΐου 1979, 84/78, Tomadini, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 903, σκέψη 20, και της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψεις 16 και 19, και τη διάταξη του Δικαστηρίου της 5ης Φεβρουαρίου 1997, C-51/95 P, Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-727, σκέψη 27). Όμως, αφενός, η προστασία της δημόσιας υγείας αποτελεί τέτοιο υπέρτερο δημόσιο συμφέρον (υπόθεση Affish, προπαρατεθείσα, σκέψη 57) και, αφετέρου, όπως ανωτέρω κρίθηκε, η απαγόρευση εισαγωγής χαβιαριού από το Καζακστάν δικαιολογούνταν από λόγους προστασίας της υγείας των καταναλωτών και, συνεπώς, από υπέρτερο δημόσιο συμφέρον κατά την έννοια της νομολογίας.

81 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η ενάγουσα δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι εξέδωσε, τον Μάρτιο του 1999, εσπευσμένως απόφαση απαγορεύσεως των εισαγωγών και ότι δεν ανέβαλε, ενεργώντας με σύνεση, την έκδοση της αποφάσεως αυτής μέχρι να αποκτήσει περισσότερο ακριβή στοιχεία ως προς τις χρησιμοποιούμενες πράγματι στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας χαβιαριού Καζακστάν μεθόδους και την υγειονομική καταλληλότητα του παραγόμενου χαβιαριού. Αν η Επιτροπή ενεργούσε κατ' αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε, βεβαίως, να εκτιμήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον ενδεχόμενο κίνδυνο που ενείχαν οι εισαγωγές του προϊόντος αυτού για την υγεία των Ευρωπαίων καταναλωτών. Εντούτοις, λόγω του δομικού χαρακτήρα των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν στο Καζακστάν από τους κοινοτικούς εμπειρογνώμονες, ακόμη και στην περίπτωση που τα αποτελέσματα της επισκέψεως στις εγκαταστάσεις χαβιαριού ήταν θετικά, η Επιτροπή μπορούσε νομίμως να εκδώσει, εντός των ορίων της ευρείας εξουσίας της εκτιμήσεως, απόφαση περί απαγορεύσεως των εισαγωγών χαβιαριού, όπως η επίδικη, εν

αναμονή γενικής βελτιώσεως της ισχύουσας νομοθεσίας, των συνθηκών κτηνιατρικού ελέγχου και εξαγωγών που ισχύουν στη χώρα αυτή.

82 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η ενάγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπερέβη, στην προκειμένη περίπτωση, τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει ούτε, επομένως, ότι παραβίασε κατάφωρα το κοινοτικό δίκαιο.

Συμπέρασμα

83 Εφόσον δεν πληρούται η πρώτη προϋπόθεση για τη στοιχειοθέτηση ευθύνης της Κοινότητας, ήτοι η παράνομη συμπεριφορά του οικείου κοινοτικού οργάνου, πρέπει να απορριφθούν τα αιτήματα περί αποζημιώσεως της ενάγουσας και παρέλκει η εξέταση της συνδρομής των λοιπών προϋποθέσεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

84 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η ενάγουσα ηττήθηκε, η δε Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα, η ενάγουσα πρέπει να φέρει, εκτός των δικών της δικαστικών εξόδων, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η ενάγουσα θα φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα καθώς και τα έξοδα της Επιτροπής.

Lindh García-Valdecasas Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 23 Οκτωβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. D. Cooke